

ความหลากหลายทางเพศในมิติประวัติศาสตร์สังคมมนุษย์
GENDER DIVERSITY IN THE HISTORICAL DIMENSION
OF HUMAN SOCIETY

¹พีรภัทร ฉัตรพิบูลย์ภูเวียง หัวเวียม และ ²วีระนุช แยมยิ้ม

¹Pheeraphat Chatphiboonphuwiang Hoaherm and ²Weeranuch Yamyim

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ประเทศไทย

Loei Rajabhat University, Thailand

¹Pheeraphat_h@cmu.ac.th, ²smilemile_46@hotmail.com

Received : March 2, 2023; **Revised** : March 29, 2024; **Accepted** : April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีเป้าหมายเพื่อการนำเสนอพัฒนาการของความหลากหลายทางเพศในสังคมมนุษย์ภายใต้มิติแห่งความหลากหลาย โดยใช้แนวพินิจด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ด้วยหลักฐานประวัติศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ภายใต้ความหลากหลายของสังคมมนุษย์ในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาและศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ทำให้เห็นว่า มนุษย์ในหลากหลายวัฒนธรรมของโลกมีความนิยมเพศเดียวกันนั้นย้อนไปได้ตั้งแต่อารยธรรมอียิปต์เป็นอย่างน้อย ทั้งส่วนที่เป็นวัฒนธรรมเมืองและชนบท ในวัฒนธรรมตะวันออกความนิยมเพศเดียวกันได้รับการพรรณนาผ่านวรรณกรรมในราชสำนัก และเรื่องบอกเล่าด้วยประวัติศาสตร์ปาก มีตั้งแต่ชนชั้นนำไปจนถึงชนชั้นสามัญชน ในทางศาสนามีปรากฏในวรรณกรรมทางศาสนาที่กล่าวถึง บุคคลที่นิยมชมชอบเพศเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าความเป็นสังคม LGBTQ+ ก่อตัวและเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้วหลายพันปีในประวัติศาสตร์สังคมมนุษย์

คำสำคัญ: ความหลากหลาย, เพศ, ประวัติศาสตร์, สังคมมนุษย์

¹ อาจารย์ สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Abstract

This article aims to present the development of gender diversity in human society under the dimension of diversity. Using the method of observation using descriptive and analytical methods with historical evidence. The results of the study found that Under the diversity of human society today When considering and studying historical documents, it can be seen that Humans in many cultures around the world have enjoyed same-sex relationships dating back at least to the Egyptian civilization. both parts of urban and rural culture In Eastern culture, same-sex preferences were portrayed through court literature. and stories told through oral history They range from the elite to the common class. In religion, it appears in religious literature that mentions People who admire people of the same gender It reflects that the LGBT+ society has been in existence for thousands of years in the history of human society.

Keywords: Diversity, Gender, History, Human Society

บทนำ

คำว่า เกย์ กะเทย ตู้ต แต้ว เป็นคำเรียกอย่างกว้างถึง บุคคลที่มีเพศสภาพต่างจากความ เป็นชายหรือความเป็นหญิง คำเรียกเหล่านี้มีการเอ่ยถึงและเป็นที่รับรู้กันทั่วไปในสังคมไทยมาเป็น เวลาช้านานแล้ว เทอดศักดิ์ ร่มจำปา (2546: 308) ได้อธิบายว่า ในสังคมไทยก่อนปี พ.ศ.2500 พฤติกรรมรักร่วมเพศไม่ถือเป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่มีลักษณะวิถีชีวิตที่เฉพาะเจาะจง แตกต่างไป จากชายและหญิง พฤติกรรมรักร่วมเพศเป็นเพียงพฤติกรรมทางเพศรูปแบบหนึ่งเท่านั้น ในสมัย รัชกาลที่ 5 เพศในสังคมไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ ชาย หญิง และนบุงสกะ (เทียบได้เป็นคำ ว่า กะเทย) ย้อนกลับไปในปี พ.ศ.2397 คำว่า กเทย หรือกะเทย ได้มีการบัญญัติคำศัพท์ไทยลงใน สัพพะ พะจะนะ พาสาท (ศัพท์พจนานุกรมภาษาไทย) ซึ่งแต่งขึ้นโดยฌ็อง บัปติส ปาลเลอรั กัว ดีพิมพ์ใน พ.ศ. 2397 ที่ประเทศฝรั่งเศส ขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นมุขนายกมิสซังสยาม ได้ระบุคำว่า กเทย หรือ กะเทย เอาไว้ในพจนานุกรมดังกล่าวด้วย (ปาลเลอรั กัว, 2397) และในอักขรวิธานศัพท์ ของ หมอบรัดเลย์ ดีพิมพ์ พ.ศ.2416 ให้ความหมายไว้ว่า คนไม่เป็นเพศชาย ไม่เป็นเพศหญิง มีแต่ทาง ปัสสาวะ บทความฉบับนี้แบ่งหมวดหมู่ของเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนที่ 1 พัฒนาการทาง ประวัติศาสตร์สังคม LGBT+ ในอารยธรรมโลก และส่วนที่ 2 หลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ ความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางเพศในมิติประวัติศาสตร์โลกและในประวัติศาสตร์ไทยอย่างสังเขป

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์สังคม LGBTQ+ ในอารยธรรมโลก

ในสังคมตะวันออก: จีนสมัยโบราณ

ในอารยธรรมโลกตะวันออก การรักร่วมเพศชายเป็นที่ยอมรับกันบางวัฒนธรรมเท่านั้น โดยเฉพาะจีนสมัยโบราณ และมีการกล่าวถึงในวรรณกรรมจีนมีชื่อเสียงหลายชิ้นด้วยกัน ในลัทธิขงจื้อมีการกล่าวถึงเรื่องทางเพศเพียงเล็กน้อยไม่ว่าจะเป็นรักร่วมเพศหรือรักต่างเพศ ซึ่งในทางตรงกันข้ามบทบาทของผู้หญิงได้รับการเน้นเชิงบวกเพียงเล็กน้อยในประวัติศาสตร์จีน การรักร่วมเพศในจีนมีการกล่าวถึงมากในสมัยราชวงศ์ซ่ง ราชวงศ์หมิง จนถึงราชวงศ์ชิงในคริสต์ศตวรรษที่ 20 (Hinsch Bret, 1990) ส่วนวรรณกรรมจีนมีบันทึกเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเกี่ยวกับผู้ชายที่มีความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศ ตัวอย่างเช่น บันทึกลูกพิชที่เหลื่อ เกิดขึ้นในช่วงฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง โดยนักประวัติศาสตร์ชื่อว่า ฮันเฟย ซี ได้กล่าวถึง มิซี เซีย Mizi Xia เป็นบุคคลในตำนานสมัยราชวงศ์โจว และหลัง เจ้าผู้ครองแคว้นเว่ยคนที่ 28 (Duke Ling of Wey) ในบันทึกระบุบางส่วนว่า มิซี เซีย ได้แบ่งปันลูกพิชแสนอร่อยเป็นพิเศษให้กับคนรักของเขา (Hinsch Bret, 1990: 32) เรื่อง คนตัดแขนเสื้อ ในบันทึกจักรพรรดิอ้ายแห่งราชวงศ์ฮั่น ร่วมหลับนอนกับขุนนางผู้เยาว์นามว่า ตงเซียน เมื่อจักรพรรดิอ้ายตื่นขึ้นมาพระองค์ได้ตัดแขนเสื้อออกอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้ตงเซียนที่หลับอยู่ตื่นขึ้น (Hinsch Bret, 1990: 46) โดยนักวิชาการจีน ปาน กวางดาน (Pan Guangdan) ได้เสนอว่า มีจักรพรรดิ หรือชนชั้นนำหลายคนในสมัยราชวงศ์ฮั่นที่มีคูครองเป็นผู้ชายมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป (Ed. Wayne Dynes, 1990: 216) อย่างไรก็ตามการก่อตัวของราชวงศ์ฉิงในเวลาต่อมา ได้รับอิทธิพลทางศีลธรรมมากขึ้นจากชาวต่างชาติซึ่งมาจากเอเชียตะวันตกและเอเชียกลาง ผู้หญิงเริ่มเข้ามาแทนที่ผู้ชายในแง่ของอำนาจและสถานะทางครอบครัว ในสมัยราชวงศ์ซ่งมีการบันทึกเป็นหลักแหล่งไว้ในเอกสารราชการของราชสำนัก ทศนะทั่วไปเกี่ยวกับการรักร่วมเพศยังคงเป็นที่ยอมรับกันได้ แต่คู่รักชายจะมีความชอบธรรมน้อยกว่าคู่รักหญิงเมื่อเปรียบเทียบกับในฐานะภรรยา เนื่องจากคตินิยมด้านประเพณีในวันชนธรรมมุ่งเน้นไปที่การแต่งงานและมีทายาทสืบตระกูลเป็นสำคัญ (Chinadaily, Online)

ในสมัยราชวงศ์หมิง มีเอกสารกล่าวถึงจักรพรรดิเจิ้งเต๋อแห่งราชวงศ์หมิง ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศกับผู้นำมุสลิมชื่อว่า ซัยยิด ฮุสเซน (Société française des seiziémistes, 1997:14) ซึ่งเป็นที่รับรู้กันในชื่อว่า ประเพณีทางใต้ อันเนื่องมาจากมณฑลฝูเจี้ยน เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมการแต่งกายของผู้ชายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เมื่อล่วงถึงสมัยราชวงศ์ชิงได้มีการตรากฎหมายฉบับแรกต่อต้านการรักร่วมเพศโดยสมัครใจ มีบทลงโทษตั้งแต่การจำคุกหนึ่งเดือนและการทุบตี 100 ครั้ง (Hinsch, Bret, 1990:144) ในวรรณกรรมเรื่อง ความฝันแห่งห้องแดง ได้พรรณาน่าด้วยเรื่องของความรักของเพศเดียวกันและปฏิสัมพันธ์ทางเพศเอาไว้ด้วยเช่นกัน

อารยธรรมญี่ปุ่นและเกาหลี

ในสังคมญี่ปุ่นก่อนสมัยใหม่ บันทึกเรื่องราวระหว่างผู้ชายที่มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกัน มีปรากฏในญี่ปุ่นนับตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ปรากฏเด่นชัดที่สุดในสมัยเอโดะ นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา การปฏิบัติระหว่างคนรักร่วมเพศในญี่ปุ่นเรียกว่า วิถีแห่ง Wakashu และวิถีแห่ง

Nanshoku แปลว่า สีสิวของผู้ชาย (Furukawa, Makoto, 1994:99-112) รูปแบบแห่งวิถีดังกล่าวนี้ มีความคล้ายคลึงกับ เรื่องสังกรรมกร่วมเพศในสังกรรมกร่วมเพศโบราณ ผู้ชายที่มีอายุน้อยกว่าจะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายที่มีอายุน้อยกว่า ในภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า วากาซุ (Wakashu) ซึ่งเป็นวัยรุ่นอายุระหว่าง 13-20 ปี หนึ่งในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญ ซึ่งจัดเป็นหลักฐานลายลักษณ์ประเภทวรรณกรรมคลาสสิก เรื่อง ตำนานเก็นจิ (The Tale of Genji) ซึ่งประพันธ์ขึ้นในสมัยเฮอัง มีบทบรรยายได้พรรณนาเอาไว้ว่า ผู้ชายมีความประทับใจกับความงามของชายหนุ่ม ในฉากหนึ่ง พระเอกถูกผู้หญิงปฏิเสธและกลับไปนอนกับน้องชายของผู้หญิงคนนั้นแทน ดังความว่า “...เก็นจิ ดึงเด็กชายลงข้าง ๆ เขา ... เก็นจิได้กล่าวกับเพื่อนว่า เด็กชายคนนั้นมีเสน่ห์กว่าน้องสาวที่เยือกเย็นของเขา...” (Edward G. Seidensticker, 1976:48) วรรณกรรมชิ้นนี้นับเป็นเพชรน้ำเอกแห่งวรรณกรรมคลาสสิกของญี่ปุ่นสมัยโบราณ ซึ่งแต่งโดยมูระซะกิ ชิกิบุ นางในราชสำนักเฮอัง ในวรรณกรรมชิ้นอื่น ๆ ยังมีกรกล่าวถึงองค์จักรพรรดิซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์รักร่วมเพศจนกล่าวได้ว่า “ชายหนุ่มรูปงามที่ถูกเก็บรักษาไว้เพื่อจุดประสงค์ทางเพศโดยจักรพรรดิ” (Ed. Wayne Dynes, 1990:6352) P., Leupp, Gary (1995) เรียกพฤติกรรมการร่วมเพศเหล่านี้ว่าเป็นปัญหาอัตลักษณ์ทางเพศ อย่างเช่น เรื่องราวของเยาวชนที่ตกหลุมรักหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งในแท้จริงแล้ว เป็นชายที่แต่งตัวข้ามเพศ ในสังคมญี่ปุ่นยังมีสื่อที่เรียกว่า ชุนงะ (Shunga) เป็นภาพเขียนสีเร้าอารมณ์ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรักร่วมเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม เมื่อเข้าสู่สมัยเมจิ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ญี่ปุ่นกำลังเปลี่ยนผ่านเป็นสังคมตะวันตก ก็บังเกิดโรคกลัวคนรักเพศเดียวกันดังเช่นในจีน ความเกลียดชังต่อการปฏิบัติต่อเพศเดียวกันก็อุบัติขึ้น ใน พ.ศ.2416 กระทรวงยุติธรรมของญี่ปุ่นได้ผ่านกฎหมายเคคัง ซึ่งเป็นกฎหมายการรักร่วมเพศที่กำหนดให้การกระทำของกลุ่มคนรักร่วมเพศนั้นมีความผิดในทางอาญา ในวัฒนธรรมเกาหลีก่อนสมัยใหม่ ชนชั้นนำของเกาหลีสวมถึงปัญญาชน พระภิกษุหลายคนได้แสดงออกชัดเจนถึงความเสนาหาต่อเพศเดียวกัน จักรพรรดิเกาหลีบางองค์ยังถูกกล่าวถึงว่ามีคูรักเป็นชายด้วย

ในสังคมตะวันตก

สมัยอาณาจักรเก่า ประมาณ 2400 ปีก่อนคริสต์ศักราช (Pamela L. Geller, Miranda K. Stockett, eds., 2006:89-102) สมัยฟาโรห์องค์ที่ 6 แห่งราชวงศ์ที่ 5 นามว่า นีอูเซอเรห์ (Niuserre) มีร่องรอยกล่าวถึงช่างทำเล็บของราชวงศ์ ชื่อว่า คะนุมนโฮเทป (Khnumhotep) และ นีอันคะนุมน (Niankhkhnum) ซึ่งทั้งสองเป็นพี่น้องกัน มีภาพเขียนสีเป็นการกอดจูบกันแนบชิดในสุสานของเขาทั้งสอง วรรณกรรมชิ้นสำคัญเรื่องหนึ่งที่กล่าวถึงประเพณีทางสังคมของชาวอียิปต์ที่สอดแทรกเรื่องราวระหว่างคนรักร่วมเพศปรากฏอยู่ในเรื่อง เนเฟอร์คาร์เรห์ และ ซาเซเนต (Neferkare and Saset) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โจทก์แห่งเมมฟิส เป็นผลงานวรรณกรรมอียิปต์โบราณที่ยังหลงเหลืออยู่ซึ่งเป็นเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างรักร่วมเพศของ ฟาโรห์นามว่า เนเฟอร์คาร์เรห์ (เปปีที่ 2) และซาเซเนต แม่ทัพของพระองค์ ซึ่งมีหลักฐานสามชิ้นด้วยกันคือ แผ่นไม้จากสมัยราชวงศ์ที่ 18-19, เศษภาชนะดินเผา และกระดาษปาปิรัส อย่างไรก็ตามเรื่องราวข้างต้นนี้ มีนักวิชาการออกมามีพิพากษ์วิจารณ์ว่า มีความเป็นไปได้ว่า เรื่องราวอาจถูกเขียนขึ้นเพื่อทำให้เสื่อม

เสียต่อกษัตริย์ ซึ่งพระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่ไม่มีผู้ใดนิยมชมชอบนัก (Parkinson, R.B., 1995:57-76)

ในด้านกฎหมาย มีเอกสารทางกฎหมายที่ได้กล่าวถึง ในประมวลกฎหมายของอัสซีเรีย ประมาณ 1075 ปีก่อนคริสต์ศักราช ระบุว่า หากชายคนใดมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมรบ จะต้องเปลี่ยนให้เป็นชนที่ ส่วนนี้เป็นกฎหมายโบราณที่เก่าแก่ที่สุดที่กำหนดบทลงโทษด้วยการประณาม การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับชายในกองทัพ กฎหมายนี้เป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรมทางเพศ ในยุคก่อนคริสต์ศักราชที่ทำให้ทราบได้ว่า มีการกำหนดรูปแบบการลงโทษเอาไว้สำหรับผู้ประพฤตินอกกฎเกณฑ์ การปฏิบัติเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งมีอายุราวสหัสวรรษที่สาม ก่อนคริสต์ศักราช (Greenberg, David, 1988: 126) ส่วนกฎหมายโตราห์ ซึ่งเป็นกฎหมายโบราณของศาสนาฮีบรู บัญญัติเอาไว้ด้วยเช่นเดียวกันว่า “...ห้ามมิให้ผู้ชายนอนกับผู้ชาย เช่น จากการมีเพศสัมพันธ์...” ในเลวินตีบทที่ 18 กล่าวถึงเรื่องการพยายามข่มขืนคนรักร่วมเพศ และในบทปฐมกาลที่ 19 กล่าวถึงเมืองโซโดมและโกโมราห์ ว่าได้รับโทษทัณฑ์และถูกทำลายด้วย “...กัมมะถันและไฟจากพระเจ้า...” (Fields, Weston W, 1997) ในหนังสือเฉลยธรรมบัญญัติ ระบุว่า การแต่งกายข้ามเพศจะถูกประณามว่าน่ารังเกียจ (Bullough, Vern L.; Faan, Vern L.; Bullough, Bonnie, 1993:X)

ในสังคมอเมริกา ก่อนยุคล่าอาณานิคม บรรดาชนพื้นเมืองผู้อยู่อาศัยดั้งเดิมในทวีปอเมริกา มีหลายวัฒนธรรมที่เคารพบทบาทของบุคคลที่รักร่วมเพศ ชนพื้นเมืองบางแห่งยังคงเคารพบทบาททางสังคมนี้อยู่ วัฒนธรรมชนพื้นเมืองที่อนุรักษ์หรือรับเอาบทบาทเหล่านี้มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง จนกลายเป็นแบบแผนที่เรียกว่า “สองจิตวิญญาณ” (Estrada, Gabriel S, 2011:167-190) เช่นชนเผ่าแซค และฟอกซ์ ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองอินเดียอเมริกัน ในวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นที่ยอมรับกันว่าบทบาทเหล่านี้เป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ บุคคลเหล่านี้ได้รับการยอมรับตั้งแต่วัยเด็ก ได้รับการเลี้ยงดูในลักษณะที่เหมาะสม และเรียนรู้จากผู้เฒ่าเกี่ยวกับประเพณี หน้าที่ทางจิตวิญญาณ และธรรมเนียมปฏิบัติที่คนในชนเผ่าประพฤติร่วมกัน อย่างไรก็ตามความเด่นชัดระหว่างชายกับชายและหญิงกับหญิงในวัฒนธรรมตะวันตกที่เด่นชัดที่สุดคือที่ยุโรป ในอารยธรรมกรีกโบราณ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันไม่ได้ได้เข้ามาแทนที่การแต่งงานระหว่างชายหญิง ยกเว้นพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช กับเฮเฟสตัส เป็นที่นิยมกันแพร่หลายในวัฒนธรรมกรีกก่อนคริสต์ศักราชที่ผู้ชายที่มีอายุมากกว่าจะแสวงหาผู้ชายที่อายุน้อยกว่า ประเด็นส่วนนี้เป็นเรื่องของ “ระบบอาวุโส” หรือ “ระบบอุปถัมภ์ระหว่างพี่น้อง” ที่ก่อตัวขึ้นในสังคมมนุษย์ยุคโบราณ (Robson, James, 2013: 24) ความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันนี้เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างหลากหลาย และแพร่กระจายไปยังเมืองต่าง ๆ ในกรีกโบราณ และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดระเบียบประชากรในสมัยโบราณ ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นความสัมพันธ์ที่ก่อตัวขึ้นจากการที่ผู้ที่มีอายุกว่าให้การอบรม สั่งสอน ฝึกฝนกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ในลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์แบบพี่กับน้อง นักปราชญ์กรีกคนสำคัญ เพลโต ได้ยกย่องแนวคิดดังกล่าวนี้ตั้งปรากฏในงานเขียนของเขา เช่น Phaedrus in the Symposium อยู่ระหว่าง 385-370 ปีก่อนคริสต์ศักราช แต่ในผลงานชิ้นหลัง ๆ ของเพลโตกลับเสนอข้อห้ามดังกล่าว เพลโตเปรียบเทียบการยอมรับการร่วมรักทางเพศกับ

ประชาธิปไตย และการปราบปรามลัทธิเผด็จการ เขาระบุว่า การรักร่วมเพศ เป็นเรื่องน่าละอายสำหรับคนป่าเถื่อน รวมไปถึงกีฬาที่นิยมเล่นกันคือกรีฑา ถูกนับเป็นส่วนหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน Boswell, John (1980) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า อริสโตเติลได้ยกเลิกแนวคิดของเพลโตเกี่ยวกับภัยคุกคามของพฤติกรรมรักร่วมเพศ บอสเวลล์ อธิบายว่า คนป่าเถื่อนดังเช่นชนเผ่าเคลต์ได้รับเกียรติเป็นพิเศษ ในขณะที่ชาวคริสต์นิกายใช้วิธีการดังกล่าวเพื่อการควบคุมประชากร สภาวะนี้เกิดขึ้นจากการรับเอาคตินิยมในการบูชาเทพองค์หนึ่งของวัฒนธรรมกรีกโบราณคือ อีรอส (Eros) เทพอีรอสเป็นเทพเจ้าแห่งเพศและความรัก ซึ่งมีเทพคู่หูอีกตนหนึ่งคือ กามเทพ เทพแห่งความปรารถนา (กามเทพในทางเทววิทยา ไม่ได้มีเพียงในวัฒนธรรมกรีกเพียงที่เดียว ยังปรากฏในหลายวัฒนธรรมเช่น ในอินเดีย ปรากฏในศาสนาฮินดู-ผู้เขียน) (Roughgarden, Joan, 2013: 2) มรดกทางความคิดและโลกทัศน์ของกรีกได้ส่งต่อไปยังอารยธรรมรุ่นลูกคือโรมันในเวลาต่อมา ในโรมโบราณ เรือนร่างของชายหนุ่มหรือหญิงสาวยังคงเป็นที่สนใจของผู้ชาย การซื้อชายทาสชายยังปรากฏให้เห็นทั่วไปเช่นเดียวกับทาสหญิง บุคคลที่มีชื่อเสียงมากในสมัยโรมันนี้ คือจักรพรรดิเฮเดียน ผู้สร้างกำแพงเฮเดเรียนซึ่งมีความสัมพันธ์กับแอนดริสในวัย 19 ปี ในสังคมปิตาธิปไตยของโรมัน เป็นที่ยอมรับของสังคมว่า พลเมืองชายที่เป็นผู้ใหญ่จะมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้เยาว์ที่อายุน้อยกว่า กระนั้นในโรมันยังได้มีการตรากฎหมายชื่อว่า Lex Scantinia (เล็กซ์ สแคนติเนีย) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยอาชญากรรมทางเพศต่อผู้เยาว์ที่เป็นชายโดยกำเนิด กฎหมายดังกล่าวถูกนำมาใช้เพื่อดำเนินคดีกับพลเมืองชายที่แสดงบทบาทเชิงโต้ตอบในการมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น และมีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องพลเมืองผู้เยาว์จากการถูกล่วงละเมิด แม้ว่าจะมีกฎหมายเอาไว้ลงโทษ แต่ก็ไม่มีคำตำหนิหรือการต่อต้านพฤติกรรมรักร่วมเพศตราบเท่าที่พลเมืองที่มีบทบาทเหนือคู่ครองที่มีสถานะทางชนชั้นต่ำกว่า เช่น ทาส โสเภณี อีกหนึ่งกรณีที่น่าสนใจในสมัยโรมันคือ จักรพรรดิเอลากาบาลุส ระหว่าง 203-222 ปีก่อนคริสต์ศักราช มีพระนามเต็มว่า เฮลิโอกาบาลัส หรือ มาร์คัส ออเรลิอุส อันโตนินัส ออกัสตัส พระองค์ได้รับการโจมตีจนถึงเรื่องอื้อฉาวทางเพศและความขัดแย้งทางศาสนา อย่างไรก็ตามทัศนคติต่อพฤติกรรมทางเพศก็เปลี่ยนไปในยุคสมัยที่จักรวรรดิโรมันอยู่ภายใต้การปกครองของจักรพรรดิจัสติเนียน มีการบัญญัติศัพท์ขึ้นมาว่า Sodomy (โซโดมี) ซึ่งมีความหมายว่า การรักร่วมเพศ และมีการตราไว้ในกฎหมายจัสติเนียน

ในสมัยกลาง (สมัยกลางเริ่มต้นตั้งแต่ ค.ศ.476 -ผู้เขียน) เป็นช่วงเวลาที่ข้อถกเถียงเรื่องความหลากหลายทางเพศมีมากขึ้นอย่างเด่นชัด ศาสตราจารย์จอห์น อีสต์เบริน บอสเวลล์ นักประวัติศาสตร์ชาวอเมริกันแห่งมหาวิทยาลัยเยลล์ ผู้เขียนหนังสือเรื่อง Christianity, Social Tolerance and Homosexuality ได้อธิบายว่า “...มีชุมชนสงฆ์ที่เป็นคริสเตียนที่เป็นเพศเดียวกันที่มีการรักร่วมเพศ...” ในขณะที่ จอห์น ชอนซี และคณะ (George Chauncey et al., 1989) ได้โต้แย้งในการนำเสนอการตีความแบบปฏิบัติของประเพณีตะวันตกไว้ว่า “...คริสตจักรโรมันคาทอลิกไม่ได้ประณามเกย์ตลอดประวัติศาสตร์ แต่อย่างน้อยก็จนถึงศตวรรษที่ 12 กลับไม่ได้แสดงข้อกังวลเป็นพิเศษเกี่ยวกับการรักร่วมเพศหรือ เป็นการยกย่องความรักระหว่างผู้ชายอย่างแท้จริง...” ศาสตราจารย์จอห์น บอสเวลล์ ได้อธิบายเพิ่มเติมใน Same-Sex Unions in Pre-Modern Europe เป็นงานเขียนซึ่งตีพิมพ์ใน ค.ศ.1994 ศาสตราจารย์จอห์นให้เหตุผลว่า “...พิธีสวดอะเดลโฟ

โปอียเอีย เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของคริสต์จักรคริสต์เตียนต่อการรักร่วมเพศได้เปลี่ยนแปลงไป คริสต์เตียนในบางครั้งก็ยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกัน...” งานของจอห์น ไดค็อกให้แก่ออกกิดเถียงว่า เขาพยายามจะพิสูจน์ว่าการรักร่วมเพศเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธาที่มีต่อนิยายโรมันคาธอลิก ส่วน อาร์. ดับเบิลยู. เซาเธิร์น (R. W. Southern) นักประวัติศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ได้ชี้ให้เห็นว่า การรักร่วมเพศถูกประณามอย่างหนักโดยผู้นำศาสนาและนักวิชาการในสมัยกลางก่อนศตวรรษที่ 12 เซาเธิร์น ยังอธิบายเพิ่มว่า “...การสำนึกผิดเป็นเรื่องปกติในสังคมสมัยกลางตอนต้น และหลาย ๆ ประการรวมถึงการรักร่วมเพศนับเป็นหนึ่งในบาปอันร้ายแรง...” (Kuefler, Mathew, 2006) จนถึงสมัยแห่งการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ศตวรรษที่ 14 สมัยนี้มีการกดขี่ความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศอย่างรุนแรงโดยคริสต์จักรโรมันคาธอลิก โดยถือว่ากิจกรรมทางเพศส่วนใหญ่มีโทษร้ายแรงถึงขั้นประหารชีวิต (Boswell, John, 1980: 293) ในฝรั่งเศส ผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรกจะถูกตัดอวัยวะ หากกระทำความผิดครั้งที่สองจะถูกตัดคอขาด และหากถึงหนที่สามจะต้องถูกเผาทั้งเป็น ในทางตรงกันข้ามผู้หญิงที่รักร่วมเพศหากกระทำความผิดจะต้องถูกทำร้ายร่างกายและประหารชีวิตเช่นเดียวกัน (Fone, Byrne R. S., 2000) โธมัส อควินัส นักบวชจากซิซิลี โต้แย้งว่า “...การเล่นสวาทแบบร่วมเพศเป็นรองเพียงการฆาตกรรมในการจัดอันดับบาป...” ซึ่งคริสต์จักรมองว่าเป็นการคอร์รัปชันของการร่วมเพศสัมพันธ์ผู้ชายจะถูกปรับหรือจำคุก เด็กผู้ชายจะถูกเขียนตี และการลงโทษขั้นสูงสุดคือ การมัดไว้กับเสาแล้วเผาทั้งเป็น ในกรณีนี้เป็นการสงวนเอาไว้สำหรับผู้กระทำความผิดหรือล่วงละเมิดต่อเด็กหรือก่อความรุนแรง ส่วนในกรณีของสเปน ศตวรรษที่ 15 ค.ศ.1480 คนที่เป็นเพศเดียวกันจะถูกประณามด้วยการ “...ขว้างปาก้อนหิน ตอน และเผา...” ในระหว่าง ค.ศ.1540-1700 มีผู้คนมากกว่า 1,600 คน ถูกดำเนินคดีในข้อหาร่วมเพศ และค.ศ.1532 จักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ได้บัญญัติโทษเกี่ยวกับการร่วมเพศสัมพันธ์ว่ามีบทลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต ส่วนในประเทศอังกฤษ รัชกาลพระเจ้าเฮนรี่ที่ 8 ได้มาการผ่านกฎหมาย Buggary Act 1533 ระบุว่า “...กิจกรรมทางเพศของชาย-ชาย ทั้งหมด มีโทษประหารชีวิต...” ศูนย์กลางในการฟื้นฟูศิลปวิทยาการที่สำคัญที่มีการกล่าวถึงกิจกรรมทางสังคมเหล่านี้คือเมืองฟลอเรนซ์ นับตั้งแต่ ค.ศ.1432-1502 มีจำนวนประชากรชายประมาณ 17,000 คนที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่นสวาทกับเพศเดียวกัน และในจำนวน 3,000 คนถูกตัดสินว่ามีความผิดจริง (Stephen J. Milner, 2005: 62)

หลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

หลักฐานทางพระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล

ในทุกสังคมบนโลกตลอดช่วงเวลาที่ยังคงมนุษย์ได้สรรค์สร้างอารยธรรมขึ้นมา มนุษย์ทุกคนมีบทบาท หน้าที่ในสังคม มีการตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบสังคม เพื่อควบคุมกำลังคนให้อยู่ภายใต้ระเบียบ มีภาษาพูด ภาษาเขียน ที่กล่าวมานี้จึงก่อให้เกิดนิยามของคำว่า อารยธรรม ซึ่งหมายถึงความเจริญอันเกิดจากการสรรค์สร้างโดยมนุษย์ที่มีสติปัญญา การก่อตัวขึ้นของอารยธรรมล้วนต้องใช้อยู่บุคคลที่มากมายหลายประเภทด้วยกัน เพื่อประกอบสร้างวัฒนธรรมขึ้นจนพัฒนาหลาย

มาเป็นอารยธรรม ไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์ ชุนนาง อาลักษณ์ นักกฎหมาย นักประวัติศาสตร์ นักอักษรศาสตร์ เกษตรกร และอีกมากมายที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการก่อตัวของอารยธรรม สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของกลุ่มบุคคลที่มีมาอย่างต่อเนื่องในประวัติศาสตร์สังคมมนุษย์ ในหัวข้อนี้มุ่งนำเสนอร่องรอยทางประวัติศาสตร์ความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย โดยใช้แนววิธีพินิจทางประวัติศาสตร์ เพื่ออธิบายให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏเชิงประจักษ์

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ได้มีการกล่าวถึง ปรากฏในพระวินัยปิฎก ซึ่งเป็นส่วนที่กล่าวถึงข้อบังคับที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ (ด้วยพระวจนะ หรือภาษาปาก) สำหรับพระภิกษุสงฆ์และภิกษุณีทั้งหลาย กล่าวถึงบุคคลที่มีลักษณะทางเพศที่ไม่ใช่ชายและหญิง รวมไปถึงพฤติกรรมทางเพศต้องห้ามไว้หลายส่วน ดังปรากฏในข้อห้ามเกี่ยวกับการบวช และศีล 227 ข้อของพระภิกษุ และศีล 311 ข้อของพระภิกษุณีที่จำต้องประพฤติปฏิบัติ (สถาบันพิพิธภัณฑการเรือนุ้แห่งชาติ, 2562:41) คำเรียกในพระพุทธศาสนาเรียกว่า ปณทก ซึ่งเรียกในภาษาไทยว่า บัณเฑาะท์ หรือคำศัพท์สามัญเรียกว่า กะเทย คำเรียกเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพไม่ตรงกับลักษณะทางกายภาพของชายและหญิง หรือบุคคลที่เกิดมามีลักษณะของทั้งสองเพศในตัวคนเดียว รวมถึงการเปลี่ยนแปลงเพศ การสลับเพศ ล้วนได้รับการกล่าวถึงในพระไตรปิฎก ส่วนที่เป็นพระวินัยปิฎก ระบุถึงบุคคลที่เรียกว่า ปณทก หรือบัณเฑาะท์ก็ในส่วน บุคคลที่ห้ามบวช 11 ประเภท ลักษณะของบุคคลห้ามบวช 20 ลักษณะ ในกรณีนี้หากพระสงฆ์บวชเป็นพระจะต้องอาบัติ และประเภทของบุคคลที่ภิกษุไม่ควรไหว้ 5 ประเภท โดยใช้คำว่า บัณเฑาะท์ ซึ่งมีการตีความหมายได้ว่า ผู้ที่ไม่ปรากฏว่าเป็นชายหรือหญิง ผู้ที่เปลี่ยนเพศไป และผู้มีความบกพร่องทางเพศ

ในพระไตรปิฎกสำหรับประชาชน ย่อความจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี 45 เล่ม ฉบับพิมพ์รวมครั้งที่ 6 พ.ศ.2525 (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2525:224) ได้อธิบายว่า บัณเฑาะท์หรือกะเทย ในหัวข้อ บุคคลที่ห้ามบวชอื่น ๆ ความว่า กะเทย หรือ บัณเฑาะท์ หมายถึง ผู้ที่พอใจให้บุรุษเกี่ยวข้องกับตนโดยมีความรู้สึกตนเหมือนสตรี ส่วนพระวินัยปิฎก มหาวรรค เล่ม 4 ภาค 1 มีวรรคถาธิบายเกี่ยวกับ ปณทโก ภิกษเว หรือ บัณเฑาะท์ มีด้วยกัน 5 ประเภท ประกอบด้วย 1) อาสิตตบัณเฑาะท์ หมายถึง ผู้ที่สำเร็จความใคร่เมื่อได้เอาปากอมองคชาตของชายเหล่าอื่นและถูกน้ำสุจิรด 2) อุษยบัณเฑาะท์ หมายถึง ผู้ที่สำเร็จความใคร่ เมื่อได้ดูการเสพสังวาสของผู้อื่น (อชฌาจารย์ แปลว่า ความประพฤติน่าชัง, การละเมิดประเพณี) 3) โออังกมัยบัณเฑาะท์ หมายถึง บัณเฑาะท์ที่ถูกตอน หมายถึงชั้นที่ 4) ปักขบัณเฑาะท์ หมายถึง ผู้ที่เป็นบัณเฑาะท์ เฉพาะข้างแรม โดยอาการกระวนกระวาย เกิดความกำหนัดจะหายไปเมื่อถึงข้างขึ้น และ 5) นปุงสกบัณเฑาะท์ หมายถึง ผู้ที่เกิดมาไม่ปรากฏเป็นเพศหญิงหรือชายชัดเจน เหตุที่มีการห้ามบัณเฑาะท์บวชนั้น มีสาเหตุมาจากการไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม มีการกล่าวถึงกรณีบัณเฑาะท์ผู้หนึ่งบวชแล้วเที่ยวไปชักชวนให้พระภิกษุสามเณรมามีเพศสัมพันธ์กับตนเอง เมื่อถูกปฏิบัติจึงไปชักชวนคนเลี้ยงช้างให้มามีเพศสัมพันธ์กับตนเอง คนเลี้ยงช้างจึงได้เที่ยวโพทะนาว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้เป็นบัณเฑาะท์ และแม้ที่มีไม่ใช่บัณเฑาะท์ก็ซ้ำเราบัณเฑาะท์เหล่านี้ สมณะเหล่านี้จึงมิใช่ผู้ประพฤติ

พรหมจรรย์ เมื่อเรื่องถึงพระพุทธเจ้า จึงทรงบัญญัติพระวินัยว่ามีให้บัณฑิตบวช หรือที่บวชแล้วก็ให้สึก ดังความว่า ภิกษุทั้งหลาย อนุสัมบันผู้เป็นบัณฑิต ไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้ว พึงให้สึกเสีย (สมคิต แสงจันทร์, 2560:)

ดังนั้นคำว่า บัณฑิต มีปรากฏอยู่ในข้อห้ามการบวชภิกษุณีด้วยเช่นกัน 1 ใน 24 คำถามในคัมภีร์ขบวชเป็นภิกษุณี จะมีการถามว่า ผู้ขอบวชเป็นบัณฑิตหรือเป็นผู้หญิงคล้ายผู้ชาย หรือเป็นผู้หญิงสองเพศใช่หรือไม่ ดังความว่า “...ดูกร ภิกษุทั้งหลาย แลพึงถามอย่างนี้ เธอมิใช่ ผู้มีเดือน หรือมิใช่เป็นหญิงบัณฑิต หรือมิใช่เป็น หญิงคล้ายชาย หรือมิใช่เป็น หญิงสองเพศ...” (พระวินัยปิฎก เล่มที่ 7 จุลวรรค ภาค 2) ฉะนั้น คำว่า หญิงบัณฑิต ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก จึงน่าจะหมายถึง ผู้ที่พอใจจะให้สตรีเกี่ยวข้องกับตนโดยมีความรู้สึกว่าคุณเหมือนบุรุษ และยังมีการตีความเชิงเปรียบเทียบว่าหมายถึง หญิงที่ไม่ปรากฏอวัยวะเพศ นอกเหนือจากนี้ยังมีบุคคลที่เข้าลักษณะต้องห้ามไม่ให้บวช ด้วยเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ **อุกโตพยัญชนก** หรือบุคคลที่มีทั้งสองเพศ จะเป็นหญิงก็ได้ หรือจะเป็นชายก็ได้ โดยอุกโตพยัญชนก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ อิตถิอุกโตพยัญชนก และ บุรีสูอุกโตพยัญชนก (พระไตรปิฎกเล่มที่ 4 พระวินัยปิฎก เล่มที่ 4, 2560: ออนไลน์) ประเภทแรก อิตถิอุกโตพยัญชนก หมายถึง บุคคลที่มีรูปร่าง ลักษณะอาการเป็นหญิง ตลอดจนอวัยวะเพศธรรมดา ต่อเมื่อเวลาพอใจในผู้หญิงอื่น ๆ จิตใจที่เป็นอยู่ก่อนนั้นก็หายไป เปลี่ยนสภาพเป็นจิตใจของผู้ชายขึ้นมาแทน ในเวลาเดียวกันนั้น อวัยวะเพศชายก็เกิดขึ้น อวัยวะเพศหญิงก็จะหายไป สามารถร่วมสังวาสกับหญิงนั้นได้ ประเภทที่สอง บุรีสูอุกโตพยัญชนก หมายถึง บุคคลที่มีรูปร่างลักษณะอาการเป็นชาย อวัยวะเป็นชายอย่างธรรมดา ต่อเมื่อเวลาที่เห็นผู้ชาย มีความพอใจใคร่เกิดขึ้น จิตใจที่เป็นชายอยู่ก่อนนั้นก็หายไป เปลี่ยนสภาพจิตใจเป็นหญิงขึ้นมาแทน อวัยวะเพศหญิงก็ปรากฏขึ้น อวัยวะเพศชายหายไป สามารถร่วมสังวาสกับชายด้วยกันได้ การตีความเชิงนัยของ อุกโตพยัญชนก มีคำเรียกสากลว่า เฮอร์มาโฟรไดต์ (Hermaphrodite, True Hermaphroditism) ซึ่งมีความหมายว่า กะเทยแท้ (Barseghyan, 2014: 261-263) ส่วนเพศสภาพที่มีความกำกวมเรียกว่า นปุงสกบัณฑิต หมายถึง ผู้ที่ไม่ปรากฏอวัยวะเพศหญิงหรือชายที่ชัดเจนในตอนเกิดมา เรียกในภาษาสากลว่า อินเตอร์เซ็กซ์ (Intersex)

มีกรณีศึกษาในพระวินัยปิฎก เป็นพระภิกษุรูปหนึ่งบวชเป็นพระอยู่ยาวนาน กระทั่งได้กลับมีเพศสรีระเป็นผู้หญิงทุกประการ เช่นเดียวกับที่มีกรณีในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นกับภิกษุณีรูปหนึ่งที่กลับจากเพศหญิงเป็นชาย เมื่อพระพุทธเจ้าทราบจึงตรัสอนุญาตให้พระภิกษุและภิกษุณีนั้นบวชต่อได้ แต่ต้องอยู่ในรูปของภิกษุณีและภิกษุตามเพศที่กลับ และอนุญาตให้บวชต่อโดยไม่ต้องเริ่มใหม่ กรณีเรื่องการกลับเพศที่กล่าวถึงมากที่สุดในพุทธศาสนา คือ กรณีของ **พระโสโรยเถระ** เดิมมีชื่อว่า โสโรยเศรษฐี มีภรรยาและบุตรแล้ว ต่อมาได้พบกับพระมหากัจจายนเถระ ผู้มีรูปกายผิวพรรณงดงาม จึงเกิดความหลงใหลประสงค์ได้พระเถระมาเป็นภริยา หรืออยากให้สีของสรีระภริยาเหมือนกับสีของสรีระของพระมหากัจจายนเถระ ผลแห่งมนต์พุทธกรรมทำให้โสโรยกลับเพศจากชายเป็นหญิง ต้องละทิ้งครอบครัวไปอยู่เมืองอื่นด้วยความอับอาย ต่อมาได้แต่งงานกับลูกชายเศรษฐี มีบุตร 2 คน กระทั่งได้พบมิตรสหายเก่าจึงได้เล่าเรื่องให้ฟัง มิตรผู้นั้นจึงชักชวนให้ไปขอมา

กับพระมหากัจฉายนเถระ ๆ จึงยกโทษให้จึงได้กลับเพศมาเป็นชายดังเดิม และตัดสินใจบวชจนบรรลุป็นพระอรหันต์ (อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท จิตตวรรคที่ 3, 2548:ออนไลน์)

ความสนใจในเพศสภาพเดียวกัน

เรื่องราวความหลงใหลในเพศสภาพเดียวกัน ไม่ปรากฏชัดเท่ากับอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่ห้ามบวช หรือรูปแบบการประทุทางเพศที่เกิดจากกามราคะ เรื่องราวที่มีความใกล้เคียงมากที่สุด คือเรื่องของ พระวักกิลเถระ เดิมกำเนิดในวรรณะพราหมณ์ มารดานำมาถวายพระพุทธรเจ้าตั้งแต่ยังเป็นทารก เมื่อเติบโตได้ติดตามพระพุทธรองค์ และออกบวชเมื่ออายุได้ 7 ปี พระวักกิลหลงใหลในพระสรีระรูปของพระพุทธรเจ้า แม้พระพุทธรเจ้าทรงตรัสเตือนสติ พระวักกิลก็ยังไม่ละสายตาดูพระพุทธรเจ้า จึงถูกขับไล่ทำให้เสียใจมาก จึงตัดสินใจขึ้นไปบนเขาชุกชุมเพื่อฆ่าตัวตาย เมื่อพระพุทธรเจ้าทรงทราบ จึงเสด็จไปเขาลูกนั้นแล้วตรัสเรียกพระวักกิล ๆ จึงลงมาเข้าเฝ้าและล้มเลิกความคิดที่จะฆ่าตัวตาย เมื่อพระวักกิลอาพาต พระพุทธรเจ้าจึงฝากพระธรรมเทศนาเรื่องความเกิดและความเสื่อมของชั้น 5 ให้ภิกษุนำไปถวายแก่ท่านก่อนจะมรณภาพ เมื่อพระวักกิลได้ฟังแล้วจึงบรรลุป็นอรหันต์ ผล ณ วิหารกาฬสลา ข้างเขาอิสสิคิล แล้วถึงแก่กาลนิพพาน เรื่องราวของพระวักกิล หรือวักกิลบุตร มีปรากฏอยู่ใน พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ชันธวารวรรค (1.ชั้นธสังยุต) มัชฌิมปิณณาสก 4. เถรวรรค (วิกิพีเดีย, ออนไลน์)

สมัยจาริต

ในสมัยรัฐขอมโบราณ บ้านทีกของโจวต่างกวาน หรือโจวต่างกวานในเอกสารไทย ซึ่งเป็นนักการทูตของจักรพรรดิหยวนเฉิงจง ในสมัยราชวงศ์หยวน (ยเวียวน) ซึ่งเดินทางไปยังเมืองพระนครกับทั้งได้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพสังคมของชาวขอมเอาไว้ โจวต่างกวานเดินทางไปยังเมืองพระนครใน พ.ศ.1839 ตรงกับรัชกาลพระเจ้าอินทรวรมันที่ 3 ในเดือนสิงหาคม และพำนักอยู่ในราชสำนักขอมจนถึง พ.ศ.1840 เอกสารชิ้นสำคัญของโจวต่างกวาน มีชื่อว่า “...เงินลาเฟิงฉู่...” แปลว่า บันทึกขนบธรรมเนียมประเพณีเงินละ ซึ่งอ่านว่า เงินลา หมายถึง อาณาจักรเงินละ (Higham, C. 2001:134-138) เขาได้รับอนุญาตให้เข้าออกนอกพระราชวังได้ แต่ไม่รวมถึงพระราชฐานฝ่ายใน โจวได้บันทึกพรรณนาถึงปราสาทราชมนเฑียร ตลอดจนวัดวา บ้านเรือนเอาไว้ทั้งในเมืองและนอกเมือง รวมถึงพิธีกรรม ขบวนแห่แห่นต่าง ๆ ชีวิตประจำวันของผู้คน และท่องเที่ยวไปตามชนบท โจวอาศัยอยู่ในเขมรราว 11 เดือน และเดินทางออกในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 1840 และ 15 ปีให้หลังจากนั้นโจวได้แต่ง เงินลาเฟิงฉู่ ขึ้น เอกสารที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบันเป็นเพียงหนึ่งในสามเท่านั้น (Zhou Daguan, 2007) ข้อความหนึ่งในบันทึกว่าด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีของเงินละ (ฉบับแปลไทย) กล่าวถึง สังคมรักร่วมเพศในรัฐขอมเอาไว้ว่า “...ในประเทศนี้มีพวกกะเทยอยู่มากมาย ทุกวันจะไปเดินตลาดเป็นหมู่ ๆ ละ 10 คน มักจะชอบชักชวนชาวจีนและกลับได้ของให้อย่างงาม ช่างน่าเกลียดและน่าบัดสีเสียนี้กระไร...” (เฉลิม ยงบุญเกิด, 2510: 12) ข้อความดังกล่าวนี้ อภิญา ตะวันออก (2562) ได้เสริมว่า “...กะเทยสมัยนครธม ดูจะมีเสรีภาพอย่างเพียงพอในการแสดงออกต่อสาธารณชน โดยเพียงบรรทัดเดียวก็ทำให้เข้าใจว่า ณ ตลาดชุมชนของเมืองพระนคร ได้มีพ่อค้าจีนถูกชาวเพศที่ 3 แห่งเมืองพระนครคุกคามด้วยพฤติกรรมอันน่า

รังเกียจจากเอาตัวเข้าพัวพันเพื่อหวังทรัพย์สินมีค่าบางอย่าง ชาวกะเทยเมืองพระนคร มิได้ถูกจำกัดสิทธิเยี่ยงทาสไพร่แต่อย่างใด...”

สมัยสุโขทัย

ในสมัยสุโขทัย มีวรรณกรรมที่กล่าวถึง คติจักรวาลวิทยาและการสร้างโลกเอาไว้ หลักฐานชิ้นสำคัญที่กล่าวถึงคือ ไตรภูมิพระร่วง ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่พระราชนิพนธ์โดยพญาสิทธิ กษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงเจ้า ประมาณ พ.ศ. 1888 ได้มีการกล่าวถึง กะเทย ซึ่งปรากฏอยู่ในการรับรู้ของสังคมไทยมาเป็นเวลานานแล้ว ปรากฏในความตอนหนึ่งว่า

“...อนึ่ง อันว่าบาทปรทารกรรม คือว่า ทำชู้ด้วยเมียท่านั้น แลชาวเจ้าทั้งหลาย อย่าควรกระทำเลย มาตราว่า น้อย 1 ก็ดี อย่าได้กระทำเลยฯ มิแลผู้ใดแลกระทำปรทารกรรมได้ จะไปตกรกนิมพลีวัน ไม่งั้นนั้นเป็นเหล็ก แลหนามนั้นยาวย่อมเหล็กแหลมคมนักแล มีเปลวไฟลุก บ มิ ฐู้เหือดแล มีฝูงยมบาทถือหอกทิ่มแทงขับให้ขึ้นลงทนทุกขเวทนอยู่หึ่งนานนัก ครั้นว่าพ้นจากนรกขึ้นมาเป็นสรรพเจติน เป็นกระเทยได้พ้นชาติ มิเกิดมาเป็นผู้ชายก็ดีได้ ย่อมได้สืบหลายกำเนิดนักแล...” (เสถียรโกเศศ, 2518)

สมัยอยุธยา

มีปรากฏอยู่ในตำนานการสร้างโลกของล้านนา ซึ่งเป็นรัฐร่วมสมัยของอาณาจักรอยุธยา ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่อง ปฐมมูลมุณี สันนิษฐานว่าแต่งขึ้นในรัชกาลพระเมืองแก้ว (พ.ศ. 2038-2068) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยานาจักรล้านนามีความเจริญรุ่งเรือง บุตรคนหนึ่ง ในจำนวนสามคนที่เกิดจากการปั้นดินของนางอิตถังโคยะสังกะสี มนุษย์คนแรกของโลก ประกอบด้วย อิตถิลิงค์ (ผู้หญิง) ปุริสลิงค์ (ผู้ชาย) และ นพุงสะกะ ซึ่งหมายถึงบุคคลสองเพศ ในตำนานไท-ยวน มีการกล่าวถึงการสร้างมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย เพศชาย เพศหญิง และไม่มีเพศ การแบ่งประเภทเหล่านี้เพื่อให้แยกภาวะเพศสภาพชายออกจากเพศสภาพอื่น ๆ ได้ชัดเจน ซึ่งอาจแฝงอยู่ภายใต้สรีระของความเป็นชาย ซึ่งตำนานการสร้างโลกในวัฒนธรรมทางเหนือของประเทศไทย ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน (OU MAN, 2561) อย่างไรก็ตาม ในปฐมมูลมุณี ก็ยังสะท้อนให้เห็นว่า ความหลากหลายทางเพศได้ก่อตัวขึ้นแล้วมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในพระคัมภีร์สุวรรณมูข ฉบับลาว ได้มีการกล่าวถึงกะเทยว่า ข้อห้ามและผลของการที่ชาย หญิงลอบเป็นชู้กัน เมื่อตายไปแล้วเกิดชาติใหม่จะเป็นหญิงเลว 500 ชาติ และเกิดเป็น “มอง” 500 ชาติ คำว่า “มอง” หมายความว่า คนหรือสัตว์ที่ไม่ปรากฏเพศชัดว่าเป็นชาย หรือหญิง หรือก็คือกะเทย ซึ่งคำว่า มอง พ้องกับความหมายของคำว่า กะเทย (น. คำนาม) ในวัฒนธรรมล้านนา พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ระบุว่า “คนที่มีอวัยวะเพศทั้งชายและหญิง คนที่มีจิตใจและกริยาอาการตรงข้ามกับเพศของตน” ซึ่งเดิมมีการใช้คำว่า แซ, ทุย, เทิน, มอง, ทองทุย และหน่อง (สมานฉันท์ ปฐมวงส์, 2566:ออนไลน์)

พ.ศ. 2187 ในรัชกาลพระเจ้าปราสาททอง แห่งราชวงศ์ปราสาททอง เรื่องราวของชาวต่างชาติที่เข้ามาพำนักอาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยา กรณีของ โจส เขาเต็น (บางเอกสารเรียกว่า โยส เขาเต็น) ซึ่งเคยเป็นเจ้าของที่ประจําสถานีการค้าของฮอลันดา ประจำกรุงศรีอยุธยา ถูกลงโทษประหารชีวิตด้วยการรัดคอ โดยรัฐบาลฮอลันดาประจำอาณานิคมเมืองปัตตาเวีย ในข้อหาว่า มี

พฤติกรรมรักร่วมเพศซึ่งเป็นความผิดอย่างร้ายแรงในวัฒนธรรมตะวันตก โดยนายโจส เขาเต็น ยอมรับสารภาพและอ้างว่าได้รับแบบอย่างของพฤติกรรมรักร่วมเพศมาจากชาวอยุธยา กระนั้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงก็มีไม่มาก อันเนื่องมาจากเป็นพฤติกรรมน่ารังเกียจ นักวิชาการที่นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการเสียชีวิตของโจส เขาเต็น คือ ปีเตอร์ บูมการ์ด (Peter Boomgaard, 2012: 152) อธิบายว่า “...ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1644 Joost Schouten ถูกกล่าวหาว่าเล่นสวาทร่วมกัน ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่มีบทลงโทษทั้งน้ำและไฟ เขาสารภาพถึงอาชญากรรมและไม่เสนอข้อแก้ต่างให้กับตนเอง หลังจากถูกพิจารณาพิพากษาว่ามีความผิด จากนั้น แอนโรนี ฟานดีเมน ผู้ว่าการอาณานิคมดัตช์ได้สั่งให้รัดคอเขา ก่อนจะถูกเผาบนเสา ต่อมากำนันของเขาอย่างน้อยสามคนถูกมัดด้วยกระสอบและจับถ่วงน้ำ...”

ในสมุทโฆษณาคำนันท์ ซึ่งเป็นวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างหญิงกับหญิงด้วยกัน ซึ่งเป็นนางสนมที่อาศัยอยู่ในราชสำนัก ส่วนกฎหมายในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้มีการกำหนดเอาไว้ว่า หากนางสนมกระทำหรือปฏิบัติต่อกันเหมือนคู่รัก จะถูกเขียนตี 50 ครั้ง ดังความว่า “...หากมีนางสนมกำนัลผู้ใด บังอาจจะเมตตากลุ่มรักกันแฉกเช่นสามีภรรยา จะต้องถูกลงโทษด้วยการเขียนด้วยลวดหนัง 50 ที และหากยังฝ่าฝืน มีการเล่นเพื่อนกันอีก ให้จับมาลักคอกด้วยถ้อยคำประณาม แล้วใส่ตรวนจองจำ และแห่ประจานรอบ ๆ เมืองให้อับอายเข็ดหลาบ...” ข้อความข้างต้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายในสมัยอยุธยาตอนต้นที่มีข้อห้ามและบทลงโทษแก่บรรดานางสนมที่รักกันฉันสามีภรรยา (อาทิตยา อาษา, 2562: 1511)

สังคม LBGT+ ในสมัยรัตนโกสินทร์ถึงปัจจุบัน

ความเป็นสังคมภายใต้มิติแห่งความหลากหลาย ปรากฏอยู่ในสังคมมนุษย์ในหลายวัฒนธรรมไม่เพียงเฉพาะในวัฒนธรรมเอเชีย ในทางพระพุทธศาสนานับตั้งแต่ครั้งบรรพกาลมีนิยายว่าด้วยเรื่องการรักร่วมเพศ ซึ่งปรากฏในรูปแบบประวัติศาสตร์บอกเล่าในชาดก รวมถึงภาพการเสพสังวาสในจิตรกรรมฝาผนังตามวัดวาอารามต่าง ๆ ของประเทศไทย อาทิ ภาพกิจกรรมเชิงสังวาสของเพศเดียวกันที่พระที่นั่งพุทไธสวรรย์, วัดสุวรรณาราม, วัดคงคาราม จังหวัดราชบุรี, วัดประดู่สาร, วิหารลายคำ วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ และวัดบวรศรีทวารวดี เป็นต้น ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับรัชกาลที่ 2 ได้กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับชายกับชายไว้เช่นเดียวกัน ความว่า “...พระสังฆราชวัดมหาธาตุรูปหนึ่ง มีพฤติกรรมรักร่วมเพศกับลูกศิษย์หนุ่ม ร่วมกันล้มผีส จับต้อง ลูกสาวอวยวะเพศ ถูกถอดออกจากสมณศักดิ์ และเนรเทศให้ออกไปจากวัดมหาธาตุ...” (พระปลัดระพิน พุทธิสาร, 2559:6)

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 มีการกล่าวถึงหม่อมไกรสร หรือพระองค์เจ้าไกรสร ซึ่งมีพระยศเต็มคือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงรักษัรณเรศ เป็นพระราชโอรสในรัชกาลที่ 1 กับเจ้าจอมมารดาน้อยแก้ว และทรงเป็นต้นราชสกุล พึ่งบุญ หม่อมไกรสร ทรงมีคณะละครเป็นของตนเอง ซึ่งนักแสดงทุกคนเป็นผู้ชาย และเป็นที่รับรู้กันในพระนครว่า คณะละครของหม่อมไกรสรเป็นกลุ่มที่ใช้เสื้อผ้าหรูหราและเครื่องประดับราคาแพง ซึ่งหม่อมไกรสรพระราชทานให้กับคณะละครของพระองค์ เนื่องจากนักแสดงทุกคนต้องแต่งกายเป็นหญิงในขณะ

แสดง และด้วยการสนับสนุนจากหม่อมไกรสรเป็นการส่วนพระองค์ พวกเขาจะแต่งกายเป็นหญิงในโอกาสสำคัญ ๆ เช่น ประเพณีลอยกระทง กระจนั้น ในบันทึกข้อตกลงของ ขุนทอง และนายแยม ซึ่งเป็นนักแสดงสองคนที่หม่อมไกรสรทรงโปรด ทั้งสองได้รับการอุปถัมภ์จากหม่อมไกรสรมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ อย่างไรก็ตามหม่อมไกรสรไม่เคยปกปิดรสนิยมทางเพศและความชอบของเขา พระองค์ใช้เวลาส่วนใหญ่กับนักแสดงเหล่านี้เป็นส่วนมาก และมักใช้เวลาทั้งคืนกับนักแสดงในที่พำนักส่วนพระองค์ซึ่งไม่ใช่วัง และเป็นเรื่องผิดแผกมากในฐานะลูกของกษัตริย์ พฤติกรรมทางเพศของหม่อมไกรสรนำไปสู่การสอบสวนและสมาชิกในคณะละครสารภาพว่าได้มีปฏิสัมพันธ์ทางเพศร่วมกัน (วิกิพีเดีย, ออนไลน์)

หลักฐานที่สนับสนุนเหตุการณ์นี้ มีระบุไว้ใน พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี (ข้า บุนนาค) เอาไว้อย่างละเอียดเกี่ยวกับกรณีการรักร่วมเพศของหม่อมไกรสร (พราหมินทร์ เครือทอง, 2553:88-103) ดังความว่า

“...ทรงพระราชดำริปรึกษาด้วยพระราชวงศานุวงศ์เสนาบดีว่า กรมหลวงรักษรณเรศรมีความผิดหลายอย่าง ทั้งบังเอาเงินเบี้ยหวัดและเงินขึ้นวัดพระพุทธบาทปี ๑ ก็หลายสิบซึ่งเป็นอาญาประโยชน์ จะเลี้ยงไว้ไม่เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย พระราชวงศานุวงศ์และท่านเสนาบดีกราบทูลว่า จะไม่เอาโทษเสียจะเลี้ยงไว้ก็ไม่เป็นที่ไว้ใจ เหมือนตือสรพิษให้หลังหัทธระวังยาก...”

“...ครั้นมาถึงวันศุกร์ เดือน 1 ขึ้น 3 ค่ำ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตระลาการนำกระซู้ซักถามกรมหลวงรักษรณเรศร (หม่อมไกรสร-ผู้เขียน) ว่า การที่ตัวได้ตีมียศศักดิ์ขึ้นกว่าแต่ก่อน ก็ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ยิ่งกว่าเจ้านายทุกๆ พระองค์ จึงได้คิดกำเริบใจขึ้น แต่ก่อนนั้นยังกำเริบน้อยๆ เดียวนี้มากขึ้น จนกระทั่งทุกวันนี้ได้ 25 ปีแล้ว บัดนี้ก็ถึงปรารถนาจะเป็นเจ้าแผ่นดินให้ตัวระลึกลึกถึงความหลังดู แต่ก่อนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและกรมหมื่นสุรินทรรักษ์กับตัวได้ทำราชการมาในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ จนถูกหนังสือถึงด้วยกัน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสำคัญพระทัยว่าได้เป็นเพื่อนยากกันมา ฝ่ายกรมหมื่นสุรินทรรักษ์สิ้นพระชนม์ไปแล้ว ยังแต่ตัวสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงไว้วางพระทัยให้ช่วยราชการแผ่นดินต่อมา และตัวประพฤติกดๆ โกงๆ เอาสินบนในการชำระถ้อยความแล้วตั้งขุนนาง ก็ทรงทราบได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทอยู่บ้าง ก็ได้ทรงเตือนสติเป็นหลายครั้งหลายคราว ว่าอย่าทำให้ราษฎรเขาตื๋นนิทาหมิ่นประมาทได้ อย่าให้ชื่อชั่วอยู่ในแผ่นดินเหมือนตัวประพฤติกดๆ ไม่อยู่กับเมียดังนี้ ก็มีผู้มาพูดว่าทั้งผู้ชายผู้หญิง ข้างผู้ชายนั้นก็มีการชุนรามอิศเรศร เป็นต้น จนกระทั่งมหาดเล็กเด็กษา ฝ่ายผู้หญิงเมียของตัวที่ได้รับพระราชทานเบี้ยหวัดก็มาเล่าให้เขาฟังออกเชิงแซ่ไป ว่าตัวไม่อินังซังซ้อกับลูกเมีย มาหลงรักอำยคนโฉนคนละคร สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงทราบ จึงทรงพระราชดำริว่าจะชอบใจอย่างเจ้าปึกกิ้ง (เตากวาง) รักจิ้งจะช้องเสฟผู้ชายบ้าง ผู้หญิงบ้างกระมัง ครั้นจะห้ามปรามว่ากล่าวให้รู้สึกตัวเสียว่า ทำดังนี้ไม่งามไม่ดี ความก็จะอื้ออึงไป เหมือนจะแกล้งประจานให้ญาติได้ความอภัย...” (ทิพากรวงศ์, 2555: 1361-1363)

“...จึงโปรดถอดออกเสียจากที่กรมหลวง ให้เรียกว่าหม่อมไกรสร ลงพระราชอาญา แล้วให้ไปสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์ที่วัดปทุมคงคา เมื่อ ณ วันพุธเดือน 1 แรม 3 ค่ำ อายุได้ 58 ปี แต่บ่าว 3 คน ขุนวุฒามาตย์ ขุนศาลคน 1 เป็น 4 คนด้วยกัน ไปประหารชีวิตเสียที่ลำเพรวในวันเดียวกัน...”

จะเห็นได้ว่าจากกรณีดังกล่าว ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการบัญญัติกฎระเบียบเอาไว้ในกฎหมายตราสิบห้าโทษของการเล่นสวาทของผู้หญิง และของผู้ชายในราชสำนัก ความหนักของโทษนั้นขึ้นอยู่กับกรณีไป ส่วนใหญ่จะเป็นการประจานให้เป็นที่อับอายโอยการสักหน้าผากและขับออกจากพระราชวัง อย่างไรก็ตาม การเล่นสวาทระหว่างเพศเดียวกันในวังหรือนอกวัง ระหว่างชนชั้นนำกับสามัญชน หรือระหว่างชนชั้นนำด้วยกันเอง กลับไม่ได้เป็นที่ถูกรังเกียจหรือมีการลงโทษอย่างเป็นทางการ (วรวิภา สัตยานุศักรัตน์กุล, 2559:142)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ในวัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมตะวันออก ล้วนมีความหลากหลายทางเพศปรากฏขึ้นในทุกพื้นที่ ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยโบราณมีหลักฐานกล่าวถึงทั้งในรูปแบบวรรณกรรม คำให้การ ตลอดจนจดหมายเหตุร่วมสมัยที่เป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่า ไม่ใช่เพียงแค่สามัญชนคนธรรมดาเท่านั้น แม้แต่ชนชั้นนำ ตลอดจนปัญญาชนก็ล้วนแต่มีความหลากหลายทางเพศที่แสดงให้เห็นชัดเจนผ่านการบอกเล่าและส่งต่อเรื่องราวให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาในประเด็นร่วมสมัยเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ หรือที่ศัพท์บัญญัติสมัยใหม่เรียกว่า สังคม LGBTQ+ อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5-6 ยังมีประเด็นศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความหลากหลายทางเพศอีกมากมายให้ค้นคว้าและศึกษา และเรื่อยมาจนถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

บทสรุป

ภายใต้สังคมแห่งความหลากหลาย จะเห็นได้ว่า ตลอดระยะเวลาที่อารยธรรมมนุษย์ก่อตัวและมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนานหลายพันปี สังคมมนุษย์ไม่ได้ถูกขีดขึ้นด้วยเรื่องข้อจำกัดทางเพศแต่อย่างใด มนุษย์ในหลายวัฒนธรรมต่างมีรสนิยมและความชอบผิดแผกและพิสดารแตกต่างกันออกไป ล้วนแล้วแต่เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญว่ามนุษย์ได้เรียนรู้จากประสบการณ์อันน่าทึ่งในบริบททางสังคม ระหว่างการรักร่วมเพศเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในบางวัฒนธรรมก็มีข้อจำกัดและกฎระเบียบอันเคร่งครัดที่บัญญัติเอาไว้ให้ผลเมืองไม่กระทำผิดนอกเหนือแนวทาง ในบางวัฒนธรรมก็เปิดกว้างและยอมรับความแตกต่างภายใต้มิติแห่งความหลากหลาย บทความนี้ได้ขยายให้เห็นมิติทางสังคมผ่านแง่มุมทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏผ่านหลักฐานเชิงประจักษ์ และแสดงให้เห็นว่าเราสามารถเรียนรู้ ทำความเข้าใจและยอมรับต่อความแตกต่างทางเพศเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

เอกสารอ้างอิง

เจ้าพระยาทิพากรวงศ์. (2555). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-4 เล่ม 2.

กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.

เฉลิม ยงบุญเกิด. (2510). บันทึกว่าด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีของเงินละ. พระนคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ผ่อง-บัวตีส ปาลเลอแก้ว. (2397). พจนานุกรมพจนานุกรม. พระนคร: ม.ป.ท.

- เทอดศักดิ์ ร่มจำปา. (2546). จาก “กะเทย” ถึง “เกย์” ประวัติศาสตร์ชายรักร่วมเพศในสังคมไทย. วารสารอักษรศาสตร์, 32(2): มกราคม-มิถุนายน, หน้า 303-335.
- ปรามินทร์ เครือทอง. (2553). ถอดรหัสคดี หม่อมไกรสร โกง เกย์ หรือการเมือง. ศิลปวัฒนธรรม, 31(ฉ5): 88-103.
- พระไตรปิฎกเล่มที่ 4 พระวินัยปิฎกเล่มที่ 4. (2560). อุภโตพยัญชนก, [Online], https://84000.org/tipitaka/read/m_siri.php?B=04&siri=47 (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2567)
- พระปลัดระพิน พุทธิสารโร. (2559). สิทธิทางเพศกับการบวชในสังคมไทยตามหลักพระพุทธศาสนา เถรวาท, [Online], <https://gps.mcu.ac.th/wp-content/uploads/2016/09/SEX-FOR-ORDINATION-IN-BUDDHISM.pdf> (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2567)
- วิกิพีเดีย. พระวักกลี, [Online], <https://th.wikipedia.org/wiki/พระวักกลี> (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2567)
- วิกิพีเดีย. ประวัติศาสตร์ LGBT ในประเทศไทย, [Online], https://en.wikipedia.org/wiki/LGBT_history_in_Thailand#cite_ref-4 (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2567)
- สถาบันพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. (2562). เพศแห่งสยาม: ประวัติศาสตร์ความหลากหลายทางเพศ. กรุงเทพฯ: สถาบันพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ.
- สมคิด แสงจันทร์. (2560). เพศวิถี(ที่รอ)ศึกษาในพุทธศาสนา.
- สมานฉันท ปฐมวงส์. (2566). การปรากฏของ “กะเทย” ในเอกสารประวัติศาสตร์ ยุคแรกหมายถึง คนกลุ่มใด?, [Online], https://www.silpa-mag.com/culture/article_96855 (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2567)
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2525). *พระไตรปิฎก ฉบับประชาชน*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เสถียรโกเศศ. (2518). เล่าเรื่องในไตรภูมิ. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- อภิัญญา ตะวันออก. (2562). อัญเจียแซมร์: เมืองพระนคร ตอนทาสไพร่ กะเทย ในมติชนสุดสัปดาห์ 15-21 พฤศจิกายน 2565, [Online], https://www.matichonweekly.com/column/article_248238 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2567).
- อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท จิตตวรรคที่ 3. (2548). เรื่อง พระโสโรยะเถระ, [Online], <https://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=25&i=13&p=9> (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2567)
- อาทิตยา อาษา, สุกฤตยา จักรปิง. (2562). ประวัติศาสตร์เลสเบียนหรือผู้หญิงรักเพศเดียวกันใน ตะวันตกและเอเชีย. การประชุมวิชาการเสนอมผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 20 วันที่ 15 มีนาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, หน้า 1504-1515.

- Barseghyan, Hayk; Vilain, Eric (2014). "The Genetics of Ovotesticular Disorders of Sex Development". Genetic Steroid Disorders.
- Boswell, John (1980). Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality. Chicago: University of Chicago Press.
- Boswell, John. (1980). Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality: Gay People in Western Europe from the Beginning of the Christian Era to the Fourteenth Century. Chicago: University of Chicago Press.
- Bullough, Vern L.; Faan, Vern L.; Bullough, Bonnie (1993). Cross Dressing, Sex, and Gender. University of Pennsylvania Press.
- China daily. (2004). "History of Chinese homosexuality", [Online], https://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2004-04/01/content_319807.htm Retrieved March 21, 2022.
- Ed. Wayne Dynes. (1990). Encyclopaedia of Homosexuality. New York.
- Estrada, Gabriel S. (2011). "Two Spirits, Nádleeh, and LGBTQ2 Navajo Gaze." American Indian Culture and Research Journal 35(4):167–90.
- Fields, Weston W. (1997). Sodom and Gomorrah: History and Motif in Biblical Narrative. A&C Black.
- Fone, Byrne R. S. (2000). Homophobia: a history. New York: Metropolitan Books.
- Furukawa, Makoto. The Changing Nature of Sexuality: The Three Codes Framing Homosexuality in Modern Japan. pp. 99, 100, 108, 112.
- Greenberg, David, (1988). The Construction of Homosexuality; Parkinson, R.B., (1995). 'Homosexual' Desire and Middle Kingdom Literature Journal of Egyptian Archaeology, vol. 81, pp. 57–76.
- Greenberg, David. (1988). The Construction of Homosexuality. Chicago: University of Chicago Press.
- Higham, C. (2001). The Civilization of Angkor. London: Weidenfeld & Nicolson.
- Hinsch, Bret. (1990). Passions of the Cut Sleeve. University of California Press.
- Kuefler, Mathew. (2006). The Boswell Thesis: Essays on Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality. Chicago: University of Chicago Press.
- Murasaki Shikibu. (1976). The Tale of Genji. Edward G. Seidensticker (trans.). Tuttle Publishing Published.
- OU MAN. (2561). ตำนานการสร้างโลกของกลุ่มชนชาติไท-จ้วง: โลกทัศน์ ความเชื่อและพิธีกรรม. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

P., Leupp, Gary (1995). *Male colors : the construction of homosexuality in Tokugawa Japan*. Berkeley: University of California Press.

Peter Boomgaard. (2012). "Male-male sex, bestiality and incest in the early modern Indonesian Archipelago: Perceptions and penalties", in Raquel Meyes and Will Clarence-Smith, editors, *Sexual Diversity in Asia: c600-1954*, Routledge.